

UNITÁRIUS ÉLET

XLV. évfolyam 4. szám

1991. július—augusztus

ISTEN AJÁNDÉKAI

Egyházak a változó világban címmel máj. 29—31. között a történelmi egyházak részvételével egyháztörténeti konferenciát rendeztek Esztergomban. Máj. 29-én este az esztergomi bazilikában ökumenikus imaest volt. Dr. Paskai László bíboros-érsek előfőhásza és megnyitója után az első áhitatot Huszti János unitárius püspök tartotta. Bibliát olvasott Orbókné Szent-Iványi Iona lelkész.

Az alábbiakban Huszti János áhitatát közöljük.

Bibliai rész: Máté 11, 28—30.

Naponként vagyunk részesei Isten gazdag ajándékainak, és nem mindig vagyunk tudatában, csak néha döbbenünk reá, milyen értékek hordozói, milyen kincsek birtokosai vagyunk. Életünknek nagy és sorsdöntő pillanatai lehetnek azok a felismerések, amikor teljes mértékben felismerjük — és e felismerésen keresztül átérezzük Istennek — a mi teremtő menyeyi Atyánknak — velünk törődő jószágát, és megszakíthatatlanul ismétlődő ajándékozásait.

A sorozatban elnyert isteni ajándékok között van mégis kettő, amelyek messze kiemelkednek az összes többi közül és óriási méretükkel, gigantikus értékükkel az embert a teremtés koronájává teszik.

Az első, hogy mindjárt a teremtés hajnala után Isten az embernek, vagyis nekünk adta a VILÁGOT, — az akkori méretek és ismeretek szerint a FÖLDET, — és mindent, ami a földön van, él és létezik. Ez az ajándékozás egyben elhívás — és egy nagy feladatnak a reánk ruházása is volt. A mai kor gyermeke számára — és azt hiszem minden korok gyermekei számára — csodálatosan hangzik, ahogy keresztény vallásunk szent könyve, a BIBLIA, mint Isten szavát nyilatkoztatja ki: "...töltsétek be a földet és hajtsátok birodalmatok alá..."

A teremtéskor ennél többet nem is kaphatott az ember, mert ez volt a minden, amivel Isten kijelölte sorsunkat és meghatározta hivatásunkat. De ezzel együtt FELELŐSSÉGGEL is felruházott, mert a teremtett világ átadásában és értékeinek megőrzésében megosztotta Isten az emberrel a felelőséget. Ezzel együtt kapta tehát a legtöbbet az ember, mert az értékek megőrzésében és birtoklásában munkatársává választotta és tette a TEREMTŐ a teremtményt.

A második nagy ajándékozás Betlehem éjszakája, a jászolbölcsőben szunnyadó gyermek volt. Hiszen Jézus azért jött, Isten azért küldte Őt, hogy a birtoklás és megőrzés — sokszor minden erőt igénybe vevő — fizikai és lelki elfáradásában, Ő megtartó erőknek forrása legyen. Tudta azt Isten

és tudta Jézus is, hogy sorsa rendelkezésének vállalásában, hivatásának betöltésében könnyen elfárad, hamar elcsügged az EMBER, az emberi lélek, az emberi szív.

Bizonyosan sok volt akkor is a megfáradt ember — mint ahogy nagyon sok ma is. Fáradtság, csüggedés, reménytelenség fékezi, megbénítja az emberi igaz törekvéseket. Szépet, jót, nagyot, marandót csak a fáradtság béklyóinak a legyűrésével, felfrissülten és megerősödve lehet cselekedni. Ezért az idézett evangéliumi rész — Jézus hívása — kétezer év óta, minden kor minden gyermekének szól. A ma élő ember lehet éppen olyan elfáradt, mint a Jézus korabeli. Testileg is, lelkileg is. Csak, amíg a testi fáradtságon egy pihentető álm, talán egy csöndes és nyugodt éjszaka segít, a lélek fáradtságát nem lehet így gyógyítani. Ezért Jézus hívásában már benne van a megerősítés ígérete is. Nem önmagát akarja védelmezni vagy dicsőíteni a magához hívással, ahogyan tették ezt sokan mások az emberiség történelme során. Jézusnak minden tette, minden gondolata másokra irányul, másokat — követőit, hallgatóit — akarja megerősíteni és gazdagítani. És, ahogy a test számára felfrissítő erő a kenyér és a tiszta forrás üdítő vize, — úgy a lélek számára, annak kenyeré és itala a: HIT és a hitből táplálkozó SZERETET. Test és lélek egyformán gyötrődik, amikor elfárad és beteg. De felerősödik és meggyógyul, ha a jézusi hittel és szeretettel próbálja nyugalmát megteremteni.

"Jöjjetek én hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok és megterhelgettetek és én meggyógyítlak titeket..." ez még szép és elfogadható, mondja az ember, de amit a továbbiakban ígér és ajánl, az teljességgel lehetetlen, gondolja és mondja a megfáradt, a szenvedő. Miért felvenni Jézus igáját és Jézus terhét, hát nincs nekünk elég nehéz igánk és nehéz terhünk és súlyos megpróbáltatásunk?

Igen! — van, de az Istenben bízó lélek számára ez a teher és ez az ige olyan, mint a nő számára az anyaság, a szabadsághős számára a hazájáért hozott áldozat, — vagy, mint a próféta számára népe jobb sorsáért vállalt áldozat. Az odaadás és feloldás terhe és igája ez, mert vállalása szeretetből születik hit által.

Mint ahogyan egykor a bölcs írta Jézustól tanultán: "Három kincsem van: a szeretet, a hit és az alázat. Ezekre vigyázok, ezeket őrzöm, mert e három szabadságot ad és bátorrá tesz az élet nagy feladatainak a vállalásában".

JÉZUS NYOMÁBAN II. (Ki volt valójában Jézus?)

Az Unitárius Élet 1991 március-áprilisi számában megjelent két cikk — "Az evangéliumokról" (3-6. oldal), és "Pál apostol unitárius-univerzalista keresztény?" (7. oldal) adta kezembe a tollat, hogy az említett két cikk, valamint az UNÉL 1987 november-decemberi számában a 6-7. oldalon megjelent saját írásom kiegészítésül elmondjam, hogyan látta János evangélista, Jézusnak, a valóságos embernek, Isten legnagyobb fiának, a mi igaz tanítómesterünknek a személyét, tanulságul mindazoknak, akik a Szentírást elfogulatlanul és elmélyülten olvassák.

Rövid elmélkedésem alapjául János evangéliuma 1. rész 1-3. és 14. versét választottam, és pedig annak angolul írt szövegét, amelyik magyarra fordítva így hangzik: "Mielőtt a világ teremtett, a szó már létezett. Ő az Istennél volt és ő ugyanaz volt, mint az Isten. A kezdet kezdetén a szó az Istennél volt. Rajta keresztül alkotott az Isten mindent, és a teremtésben semmi sem lett nélküle." (János 1/1-3. vers)*

"...A szó egy emberré (testté) lett és közöttünk élt tele kegyelemmel és igazsággal. Mi láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének (elszülöttjének) dicsőségét." (János 1/14. vers)

Mit jelentenek ezek az igen lényeges sorok János evangélistának, Jézus unokatestvérének az evangéliumából? Elsősorban azt, hogy a világ teremtését megelőzte a szó, az isteni elhatározás. Semmi sem lett, ami létrejött ezen isteni szó, elhatározás nélkül. A szó, az elhatározás ugyanis mindig megelőzi a cselekvést. A teremtéskor a jó Isten az emberiséget a szó, az elhatározás képességével is felruházta. (Mózes I. könyve, 1. rész, 26. vers. Teremtünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.) De az emberiség, amikor e képességeket fejlődése során már használni tudta, azt nem Istennek tetsző módon végezte. Erről szól a paradicsomi legenda (Mózes I. könyve, 2. és 3. rész).

János evangélista ezután úgy beszél Jézusról, mint ezen isteni szó megtestesüléséről, emberré válásáról. A "szó" emberré (testté) lett — mondja János.

Máté evangéliuma közli Jézus em-

beri származásának felsorolását is. (Máté 1/1-17.)

Jézusnak, Maté evangélista által Ábrahámig visszamenőleg közölt nemzetség felsorolása és Maté azon későbbi kijelentése között, hogy Jézus a Szentlélektől fogant, látszólag ellentmondás feszül, de ez valójában nem áll (Máté 1/20.), mert a Szentlélektől való fogantatást nem kell és nem is üdvös a szó vulgáris értelmében felfogni. Van ennek magasztosabb magyarázata is.

A jó Isten, Jézust "szeretett fiá"-nak, éppen Keresztelő János által, a Jordán folyóban való megkeresztelésekor nyilvánítja ki. Szerintem ekkor lett ő, az ember fia, az Úr felkentje Messiássá, Krisztussá.

Igaza volt ezért János evangélistának abban, amit Keresztelő János szájába adott eképp: "Aki utánam jött, megelőz engem, mert előbb volt mint én (János 1/15. vers). Az isteni szó, az elhatározás már a testelőltés, sőt a teremtés előtt megvolt és Istennél volt. Ezért Jézus valóságos ember létére tényleg több volt a prófétáknál, Mózesnél, Ábrahám-nál. Én unitárius hitemmel így tiszteltem őt.

Mennyivel más értelme van így Jézus "Gonosz szőlőművesek" című példázatának (Máté 21/37-39. vers) "...Utoljára pedig fiát küldte el hozzájuk, mert úgy gondolta: Fiamat meg fogják becsülni. De amikor a munkások meglátták a fiát, így szóltak maguk között: Ez az örökös, gyertek öljük meg és legyen miénk az öröksége. ... Majd megfogták, kidobták a szőlőn kívülre ... és megölték."

Az ószövetségi Szentírás (Mózes I. könyvében) több helyütt említi: a jó Isten többször megbánta, hogy embert (emberiséget) teremtett. Először a paradicsomi engedetlenség miatt (Mózes I. könyve, 3. rész). De nem a tiltott almák elfogyasztása miatti úgynevezett "eredendő" bűnért. Később Isten azért bocsátotta az emberiség Noén és családján kívüli részére a vízözönt (Mózes I. könyve, 6. rész, 7-8. vers). Ezért határozta el az elbizakodott emberiség megfékezésére a bábeli nyelvzavart (Mózes I. könyve, 11. rész, 6-8. vers).

Azután a jó Isten negyedszerre elhatározta, hogy egy Ábrahám-tól, Dávid házából származó valóságos embert bíz meg az isteni szó, az elhatározás kihirdetésével, aki ember létére talán jobban tud hatni társaira. Akinek a tanításai megsabadítják az eltévelyedett emberiséget a bűntől. Nem az ún "eredendő" bűntől, a paradicsomi tiltott almafa gyümölcsének evésétől, de a törvényeket csak betű szerint betartó, valójában gyarló, önző gondolkodásmódtól, a jó Istent túllícitálni akaró magatartástól.

De a világ (sőt saját népe) nem ismerte meg őt. Jézusnak, az ember fiának, az Isten fiának, kínos halállal kellett meghalnia. Szellemissége azonban feltámadt. Tanítványai, kö-

vetői folytatták elveinek hirdetését. Küldetését kereszthalála által is teljesítette, az egész emberiség üdvére.

Nekünk szabad akaratunk van. Ezért rajtunk múlik, hogy az Isten felé haladva, a testet öltött isteni szót követjük-e? Vagy istentagadók maradunk, illetőleg csak külsőségekben hódolunk Istennek, Istenné téve, de nem követve az általa küldött tökéletes embert.

Pedig a világ az önpusztítás felé halad (lásd az egész világon elterjedő környezetszennyeződést stb.), mert valójában alig követi valaki a gyakorlatban az isteni tanítást tolmácsoló Jézust.

Ezt az unitárius felfogást olvastam ki az ember Jézusról, Isten felkentjéről, Messiásról, Krisztusról. Elmélkedve János és Maté evangéliumáról, valamint az ószövetségi Szentírás megfelelő részeiről, kórházi betegágyamon feküdve, 1991 januárjában, Isten segítségével. Amen.

dr. Kálnoki Kis Géza

Dávid Ferenc Egylet

május 26-án a Nagy Ignác utcai templomban Kriza Jánosra emlékezett. Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész bibliaolvasása után Török Tamás elnök nyitotta meg az ünnepi ülést, melyen Kriza Ildikó tudományos kutató tartott előadást "Kriza János, az erdélyi kultúra megmentője" címmel. A nagy unitárius püspök verseiből és a *Vadrózsák* című népköltési gyűjteményből Suka Sándor kiváló művész mutatott be válogatást. A Budai Nagy Antal Gimnázium énekkara Sisak András tanár vezényletével Mozart műveiből adott elő, valamint székely népdalokat énekelt. Az ülést Jakab Jenő főtitkár szavai zárták be.

Budapesti templomunkat sok külföldi látogatja meg. 1943-ban, amikor egy angol alezredes megszökött a németek hadifogságából, és valamilyen hírforrás alapján — lengyel menekültek terjeszthették — menedéket kért Szent-Iványi Sándornak, az akkor még Koháry utcai templomunk melletti lakásában. T. V. Howie menedéket kapott egyházunk épületében és továbbmenekülése útja előkészítésében jelentős része volt id. dr. Antall József akkori miniszteri tanácsosnak — miniszterelnökünknek édesapja —, akinek az ide menekült idegenek, főként lengyelek istápolásában elévülhetetlenek az érdemei. Ma Dél-Afrikában él az idős ny. altábornagy, akinek fia és menyje májusban ellátogatott Budapestre és megtekintette azt a templomot, melynek szomszédságában volt Szent-Iványi Sándor püspöki helynök lakása, s azt a kis szobát is, ahol a menekült hónapokon át élt. A látogatás előkészítésében része volt **Kereki Gábor**, ma ny. angliai lelkészünknek. **F.J.**

* Szándékosan azért választottam az idézett szövegrész angol változatát, és pedig a Magyar Bibliatanács Ref. Zsinati Irodája által 1987-ben "God news for modern man" címen kiadott kétnyelvű Újszövetségi Szentírás idevonatkozó részét, mert a szövegrészben szereplő angol "word" = szó jobban kifejezi a lényegét, mint a magyar fordítás ige, illetőleg a görög nyelv "logosz" szava, amelyeknek jelentésstartalma, még teológiai vonatkozásban sem egyértelmű.

FŐTANÁCSRA KÉSZÜLVE

A hazánkban 1989—90-ben végbement politikai rendszerváltást követően a magyarországi egyházak (köztük hangsúlyosan a protestáns egyházak) mértékadó tényezői és sajtószervei erőteljesen húzzák alá a sokoldalú önvizsgálat, illetve korszakváltás szükségességét. Zsinati tanácskozásaikon (szemléletesen láthattuk ezt a Református és az Evangélikus Egyház esetében) szembenéznek múltjukkal, jelen helyzetükkel, megújítják törvényeiket, személyi és szervezeti struktúrájukat, újrafogalmazzák egyházpolitikájukat, jövőbeni szerepüket.

Úgy vélem, elérkezett az ideje, hogy a mi egyházunk is elvégezzen egy hasonló, átfogó vizsgálatot, elemezze itthoni és nemzetközi helyzetét, majd a nyílt és alapos "diagnózis" után tökéletesítse szervezetét, irányítását s demokratikus szellemben folytassa történelmi küldetését, intenzívebbé, rendezettebbé tegye belső és külső tevékenységét egy korszerű orientáció jegyében, maradványterhektől és fogyatékoságoktól megtisztultan.

Aki ismeri a Magyarországi Unitárius Egyház problémáit és felelősséget érez sorsáért, tudja, hogy — akár a társadalmi rendszerváltás ütemét, akár az egyházakról hozott 1990: IV. törvény megjelenését (1990. február 12.) nézzük, — az említett felmérés, illetve minőségi előrelépés szükségessége igencsak megérett, sőt vele jócskán késésben vagyunk, hiszen az unitarizmus nyitott, haladó szellemisége a lemaradást nem tűrheti.

Az alkalom a mondottakra nemcsak "az idők szele", hanem egyházi életünk rendje szerint is adódik: törvényünk 108. §-a értelmében idén Egyházi Főtanács ülést kell tartani.

Nézetem szerint egy ilyen találkozó általában tüzetes előkészítést igényel, de különösen most, amikor az lenne kívánatos, hogy mérföldkő szerepét töltsse be. Mérföldkő pedig a magas főhatósági testület ülése akkor lehet, ha élesen és sokoldalúan átvilágítja a Magyarországi Unitárius Egyházat és úgynevezett reform-csomagtervet hagy jóvá az Egyház megújulása, korszakváltása érdekében. A hitéleti kérdéseken kívül szükséges lenne megítélésem szerint áttekinteni az alábbi világi vonatkozású problémaköröket:

I. Egyházpolitikai feladatok: 1. Kapcsolataink az állami szervekkel, a többi hazai egyházzal, társadalmi és kulturális szervezettel, a külföldi rokonegyházakkal, a nemzetközi egyházi-vallási szervezetekkel. — 2. Unitárius ifjúsági mozgalom (cserkészlet, bibliakörök stb.) — Karitatív, szociális, művelődési tevékenység (alapítványok, egyesületek, szeretetotthonok, rendezvé-

nyek). — 3. Lelkeszi és énekvezéri utánpótlás nevelése. — 4. Gyülekezeti toborzómunka lélekszámlálás és gyarapítás, pl. a hazánkban élő és ideérkező unitáriusok felkutatása, aktivizálása).

II. Szervezeti-működési változtatások: 1. Az egyház szervezeti törvényének megújítása, ideértve a Teológiai Intézet Szabályzatát és az egyház nyugdíjtörvényét is. — 2. Az egyház fegyelmi törvényének kidolgozása. — 3. A lelkészek és énekvezérek választásáról, illetve kinevezéséről szóló törvény elkészítése. — 4. Az egyházi központ belső működési szabályainak megalakítása (ügyviteli és irattári szabályzat; számviteli és pénzügyi szabályzat, bér- és munkaügyi szabályzat, munka- és tűzvédelmi szabályzat, levéltári szabályzat, a belső ellenőrzés rendje és módja, képviselői és aláírási jogkörök, a főhatósági testületi ülések lefolytatásának ügyrendje ("házzabályok").

III. A sajtótevékenység fokozása: 1. Az Unitárius Élet terjedelmi, tartalmi bővítése, színvonalának emelése. — 2. Egyházi híryanagra és egyéb publikációkra irányuló sajtófigyelőszolgálat és ennek feldolgozása, tudatosítása az egyházon belül és kívül. — 3. Megjelenés mind több hazai és külföldi sajtóorgánumban (magunkról szóló tudósításokkal, szerzőink elméleti cikkeivel, teológiai és közéleti írásokkal).

IV. Gazdasági, vagyonpolitikai témák: 1. Egyházi ingatlanaink számbavétele (jogi helyzetük tisztázása, hasznosításuk jelenlegi módja, hasznosításuk jövőbeli racionálisabb lehetőségei, a privatizáció során visszajuttatandó egyházi javaink problematikája). — 2. Vállalkozások mérlegelése, melynek során megfontolandó minden olyan (akár szerény) befektetés vagy szolgáltatási tevékenység beindítása, ami bevételt, vagyongyarapítást eredményezne az egyháznak (pl. kft-alapítás vagy részvétel gazdasági társaságban, v. ö. 1990.: IV. tv. 18. §).

* * * * *

Befejezésül ismételtlen hangsúlyozom: rendkívül időszerű egy olyan *sokrétű állapotvizsgálat*, mely egyházunk kreatív tagjainak bevonásával az Egyház egyetemes felrészülése érdekében egyfelől a jelenlegi helyzetet összegezi, másfelől a továbbhaladás irányait, koncepcióit munkálja ki. Ezt követően "csak" a tényleges megvalósítás konkrét teendőit kell meghatározni és a végrehajtást nyomon követni... — Am mi lehet méltóbb egy erdélyi fogantatású, gyönyörű eszmevilágú anyaszentegyházhoz, mint korszerű vértességgel helytállni a történelem sodrában?

dr. Lőrincz Ernő

Konfirmáció Budapesten 1991-ben:

Orbán Balázs szobrának avató ünnepségén

Zarándok útra kel ma a lélek, innen a székelykeresztúri gimnázium elől a Székelyudvarhely melletti Szejke oldalára; oda zarándokol az ott felállított kötött székely kapuk arkádjai alatt a szülőföld ősrögei alatt pihenő "legnagyobb székely" kopjafákkal jelzett siremlékéhez: jelentéstételre. Jelentéstételre ahhoz a Géniuszhoz, akinek neve az ősi tanodánk utódjának homlokzatán ismét ott ragyog, — akinek nevét viseli ez az utca, — akire a múlt évben halála száz éves évfordulóján e kicsi székely városkában többször is megemlékeztünk, — aki e kis nép művelődésének jellemző jegyeit aranybetűkkel rötta fel a nemzeti, de az egyetemes történelem lapjaira is, — aki könyvekbe rögzítette szellemi és anyagi kultúránk sok-sok kallódó kincsét, — aki igaz emberiségre, egymás tiszteletére, megbecsülésére — saját magát adva példának — nevelt, s akinek eszméi, életszemlélete ma is — zűrzavaros történelmi korunkban — irányt kell mutassanak.

Jelentjük, hogy bronzba öntött alakja — a hála és a kegyelet jeléül — ott áll az előtt a tanoda előtt, amelynél Ő az iskola létesítésétől kezdve megfogalmazott nevelési irányelvei ismeretében, miszerint a társadalmi felemelkedés alapfeltétele az, ha a tudomány nem marad csak egy szűk osztálynak vagy rétegnek a kiváltsága, s ezért annak megszerzését osztályra, rétegre, nemzetiségre, felekezetre, nemre való tekintet nélkül mindenkinek lehetővé, sőt jogává kell tennie — mindezen nevelési elveknek az ápolásáért, tovább éltetéséért 1876-ban 500 forintos, 1889-ben 100 forintos, s halála előtt három nappal, 1890 április 16-án 4000 forintos jelentős alapítványokat tett, s amelyeknek kamataiból — ismert meghatározása szerint — részesültek az arra érdemes tanulók "nemzeti és vallási különbség nélkül", 1874-től 1939-ig összesen 355 tanuló: nemzetiség szerint: magyar 331, román 15, szász 6, zsidó 3; felekezet szerint: unitárius 247, református 63, r. katolikus 20, gör.keleti 12, luteránus 6, gör.katolikus 4, izraelita 3. Összesen 108 nem unitárius tanuló, az összlétszám 33 százaléka.

S ha most felöltik a kérdés, hogy mi volt a keresztúri unitárius tanodához tett áldozatkészségének az indítéka, erre Szentmártoni Kálmánnak, e gimnáziumnál a századelőn tanított neves történelemtanárnak, történész írónak, egykori kedves tanáromnak — aki Orbán Balázst még életében ismerte — veretes mondati adnak felvilágosítást: "Valóság-gal bálványozta a székelységet, ... hitt nemzete küldetésében. Hitte, hogy a székely nép géniuszát a nép lelkében fel tudja kelteni, ... szereplő édesatyja, jótevője volt a székelységnek. Mindent értették tett. Ide irányult egész írói, politikai, társadalmi működése. Célja az volt, hogy

a székelységet maga magának a megbecsülésére, saját értékeinek helyes felismerésére tanítsa, hogy kötelességtudó, nemesen törekvő, becsületesen munkálkodó, független érzelmű polgárokká tegye. ... Régi eszményképek felkeltésével új nemzedéket akart nevelni, mely jogos önbizalommal, emelt fővel hirdesse továbbra is a székely dicsőséget."

S e szép jellemzést tükrözik magának Orbán Balásznak az alapítványait megindokló — mára is érvényes — sorai: "... csekély vagyonomat a szellemi élet fejlesztésére, az értelmesedés fokozására szándékozom áldozni. Mi szegény, kopár hegyek közé szorított... székelyek, mint minden, úgy a nevelés terén is háttérbe szorultunk, itt is, mint egyebekben, az önsegélyre vagyunk utalva; azért én csekély alapítványomat egy székely tanodához, imádtott szülőföldem egy olyan intézetéhez küldöm, amelyben nagyon sok szegény tanuló van, s amely egy kisszámú felekezet túlfeszített áldozatkészségéből merítette létét, s ennek köszönheti folyamatos fejlődését, ettől várja jövődjének biztosítását. Ez a székelykeresztúri unitárius gimnázium..."

S aztán a halála előtti, alapítványt tevő végrendeletében a népe iránti szeretetének ő maga állít emléket: "A székelykeresztúri gimnázium alapítványánál székely nemzetem iránti szeretetem az irányadó, mert én itt igazán követem Krisztus tanait, hogy aki követi, azt kenyérral dobom vissza. ... De én megaláztatásomért, kitagadásomért — utalva a keresztúri képviselő választókerületben ért mellőzéséért — úgy kívánok bosszút állni, hogy a népnevelés előmozdítása által edzem meg jövőre a népet hazafiságában."

Ezért írta volt a Székelyföld leírása hatkötetes életműve első kötetében a székelykeresztúri gimnázium ismertetése kapcsán, hogy "...nem a nyers erő az, mi megvédi s naggyá teszi a nemzetet, hanem az ész mindenható hatalma. Az értelmiségnek nagy horderejű feltörő szelleme az, mi a nemzet jövőjét biztosítja, mi megdönthetetlen alapja a jövő felvirágzásának és nagyságának. Azért székelyesen szólva, kellő tisztesség adassék tanodáinknak, s legyen áldás azokon, kik azok alapítása s felemelésére közreműködtek."

S íme most, itt, Orbán Balázs szobrának felállításával az iskola a hajdan neki címzett "kellő tisztesség adassék" hódolat szavait visszavetíti Őreá, így tisztelegve, így ölelve keblére Keresztúr és széles e táj népével együtt az értük élt "legnagyobb székelyt".

Alkotóját, a fiatal szobrászművészt — aki itt tanult ennek az iskolának falai között — megihlették ennek a kebelében újra érlelődő, a jövő útjait orbánbalázsi szellemben kereső törekvései, s megalkotta — jövőbe mutató felkiáltójelként — e

törekvéshez méltó szobrát Orbán Balásznak. Tekintetében bele tudta álmodni, bele tudta sűríteni a minden mostani és ezután szemlélőjéhez szóló hármassal orbánbalázsi figyelmeztetést: légy hűséges ahhoz a földhöz, ahol születted; szolgálj konok elszántsággal drága népedet, s dolgozz kemény akarással szabadságodért.

Legyenek ezek a figyelmeztetések kapcsolai egy olyan soha meg nem szakadó élő láncnak, amelynek kezdő szemei az előttünk járók voltak, jelenünkben mi vagyunk azok, s úgy cselekedjünk, hogy a jövő láncszemei is kikovácsolódhassanak.

Hulljon le most a lepel bronzszobrodról Orbán Balázs; fogadd el a mellőle útnak indított jelentést: íme, nem feledett el az utókor, nem feledett el a szeretett tanodád, nem feledett el a Székelykeresztúr, nem feledett el az a nép, amelynek javáért oly sokat tettél; eszméid munkálkodnak a ma élőkben is, akik szeretettel s hálaérzettel tisztelik emlékedet. Világítsd meg továbbra is azt az utat, amelyen haladnunk kell.

Írta és elmondta:
dr. Molnár István
ny. igazgató-tanár

BANGLADES

Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat felhívását követően a bangladesi természeti katasztrófa áldozatainak megsegítésére 1991. június 25-ig a következő adományok érkeztek. Deák Sándorné, Budapest 1000 forint, Böröcz Sándor, Vadosfa 2000 forint, Kovács Mária, Miskolc 1000 forint, Vértesi Jolán, Pécs 1000 forint.

Adományait továbbra is várjuk az Ökumenikus Szeretetszolgálat OTP V., Deák Ferenc utcai fióknál vezetett, 218-98055-508-41.831-7. számú számlájára. A beérkezett összegekről az egyházi lapokban folyamatos tájékoztatást adunk.

SEGÉLY BULGÁRIÁNAK

Ismét segélyszállítmányt indított a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat BULGÁRIÁBA. Úticél: Russe, Szófia, Várna. A WCC Egyházak Világtanácsa Segélyügyi Osztályának megbízásából és finanszírozásával, magyarországi vásárlásokkal telt meg a 20 tonnás teherautó.

3 600 000 Ft értékben gyógyszereket, alapvető élelmiszereket (liszt, cukor, rizs, száraztészta, tartós tej, kakaó, kávé, sajtok, húskonzervek, levesporok) kerültek az egyenként 12 kilogrammos családi egységcsomagba.

Bulgáriai kis protestáns egyházakat, és a közelmúltban alakult Ortodox Papi Egyesülést segíti a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat a szállítmánnyal, melynek a tevéleges szétosztásában is részt vállalnak.

Emlékezünk...

Mai emlékezésünkben mostan a 210 évvel ezelőtt, 1781. április 19-én Enlakán született id. Kiss Mihály emlékét idézzük.

Apja Mihály, előbb Köröspatakon, majd Enlakán, végül Kissolymoson lelkész. Anyja Benczédi Pap Judit.

Alsóbb iskoláit apja állomáshelyén járja. Középiskolai tanulmányait Tordán kezdi és Kolozsvárt végzi, mindkét helyen az unitáriusok iskolájában.

1803-ban Sala Mihály ítélőmester fiainak házitanítója. Elvégzi a papi tanfolyamot. 1805-ben a kissolymosi zsinaton szentelik föl.

Előbb Tordán lelkész. 1808-ban nősül. Felesége Koncz Gergely torockószentgyörgyi esperes Zsuzsanna nevű lánya. 1813-tól Vargyason pap és tizenhárom éven keresztül az udvarhelyi egyházkör esperese.

1826-tól Szentmihályon szolgál. 1824-ben Bölönben, 1832-ben Nyárádszentlászlón a felszentelendő lelkészek vizsgáztatója. 1831-ben meghívást kap Kolozsvárra hittantanári állásra, de a meghívást nem fogadja el. A papság mellett foglalkozik füvészettel, gyógyítással, méhészkedéssel, gyümölcsstermesztéssel és faragással.

Diákkorában lefordítja Helvetius "Système de Nature..." (A természet rendszere...) című munkáját, melynek nyolc másolata ismert. E munkája 1953-ban nyomtatásban is megjelenik Bukarestben az Állami Tudományos Könyvkiadónál.

1832-ben szélhűdés éri s öt évvel később, 1837. március 8-án elhalálozik.

Kiss Mihályról azt jegyzi föl az Unitárius Élet (1958. okt., 4. old.), hogy "kitűnően ismeri kora társadalmi mozgató erőit. Beszél latinul, franciául és németül. Eredetiben olvassa Lomettrie, Helvetius, Holbach és Martinovics írásait". Magáról pedig azt írja, hogy "szunnyadó felebarátait serkentgeti és barátainak bilincseit kívánja elszaggatni".

Hajós József ("Kiss Mihály", Művelt Nép) Kiss Mihályt a Marx előtti legfejlettebb materializmus hirdetőjének mondja. Hogy ez a megállapítása túlzott, az nem kétséges. Az író a múlt rendszer kedvében akar járni, amikor ily módon méltatja Kiss Mihályt. Hogy rokonszenvez a francia forradalom eszméivel, még nem jelenti azt, hogy a forradalmiságban Marx elődjének tekinthető. Hajós önmaga cáfolására megállapítja, hogy Kiss Mihály Helvetius fordítása nem az eredeti nyomtatott könyv, hanem valamely kézirat másolat után készült. Így az sem elképzelhetetlen, hogy Hajós a másoló széljegyzeteit tulajdonítja Kiss Mihály munkájának, illetve ezeken keresztül tekinti materilistának.

Mi Kiss Mihályban azt a lelkész értékeljük, aki nem zárkózik el a kor mozgalmaitól, sőt fordítói tevékenysége révén igyekszik azt köz-

kinccsé tenni. A Helvetius fordítás tanúságainak fölhasználásával azonban a kezeire bízott egyházközség híveinek szellemi gazdagodásán s vele az anyagi jólét emelésén munkálkodik.

Életével Sándor János foglalkozik a Keresztény Magvetőben: "Kiss Mihály egyházi író és két hasonló előde" (1891. I. füz.) — és a már említett Hajós József. De olvashatunk róla Benkő Samu "Utazás Észak-Amerikában" (1966), Spielmann József "A közjó szolgálatában" (1977) és az Unitárius Élet 1958. okt. havi száma 4-ik oldalán is.

Váradi Károly 150 évvel ezelőtt 1841. november 5-én született Kolozsvárott.

Apja János, ügyvéd, anyja Forrai Anna.

Középiskolai tanulmányait Kolozsvárott az unitárius kollégiumban végzi. 1860-ban beiratkozik a teológiára. Ebben a minőségében 1861—65-ig a Torma, a Betegh és a Weér családoknál nevelő.

1865-től Göttingában és Jénában tanul. 1866—1870-ig a tordai unitárius algimnázium igazgatója, közben a kolozsvári egyetem megnyitásával annak hallgatója. Templomi beiktató beszédét "Nevelési igények" címen Máté evangéliuma 7. rész 9-ik verse alapján tartja. Ez olvasható a Keresztény Magvető 1866-ik évfolyamában.

1870-től a kolozsvári polgári iskola tanára, majd az Ipar Iskolának és a Felsőbb Kereskedelmi Iskolának igazgatója. Jegyzője a kolozsvári iskolaszékeknek és tagja a városi képviselő testületnek. Két ízben vármegyei tanítótestületi elnök. A "Család és Iskola" című lap alapítója és szerkesztője.

1881-től kolozsmegyei tanfelügyelő. Tagja az Országos Tanító Gyűlésnek.

Ír a Keresztény Magvetőbe, a Család és Iskolába és a Magyar Polgárba. Több lap foglalkozik személyével.

1886. augusztus 20-án hal meg párbajban kapott sebesülés következtében. Ürmössy Lajos: "Kolozsvár kereskedelme és ipara története" (1898) című könyvében így ír felőle: "Nála buzgóbb tanfőfiút Erdély nem szült. Nem csak résztvevője a szakszerű iparnevelési mozgalomnak, hanem azoknak kezdeményezője és fő mozgatója is. Szerény ember, kinek nevét elfeledheti az utókor, de nevének említése nélkül a kolozsvári kereskedés-ipar történetéről nem lehet írni."

Életével és munkásságával Benczédi Gergely "A tordai unitárius algimnázium igazgatói" (Ker. Magv. 1889), Kenyeres Ágnes "Magyar életrajzi lexikon"-ja (1967), Péterfi Dénes "Váradi Károly 1841—1886" (Ker. Magv. 1886), Szinnyei József "Magyar írók élete és munkái" (1914), Varga Dénes "A tordai unitárius gimnázium története" (1907), Musnai Ürmössy Lajos "Kolozsvár kereske-

delme és ipara, története" (1898) és a Keresztény Magvető "Gyász hírek" (1886) rovata foglalkozik.

Péterfy Tamás 120 évvel ezelőtt, 1871. március 2-án született Nagyajtán.

Apja Dávid, földműves, anyja Demeter Júlia.

Az elemi iskola négy osztályát Nagyajtán járja, majd Baróton tanul az ottani Gazdasági Felsőbb Népiskolában.

A megélhetés gondja, az önfenntartás kényszere és az otthoni körülmények mérlegelése arra készteti, hogy kereskedői pályára lépjen. Ennek elérése végett inaséveit Baróton tölti, Parajdon és Fogarason segéd, de dolgozik Székelykeresztúron, Sepsiszentgyörgyön, Tordán és Marosvásárhelyen is. Már ezekben az években írogat.

Sokoldalú elfoglaltsága nem teszi lehetővé, hogy az irodalomnak éljen. Ezért szakít a kereskedői pályával és Marosvásárhelyen az Iparkamaránál helyezkedik el. Az 1899-ik esztendő közepén Pestre költözik. Ettől kezdve csak az irodalomnak él. Évekig kisegítő az Országos Magyar Gazdasági Egylet lapjánál, hol előbb gyakornok, később belmunkatárs, végül főmunkatárs. Közgazdasági munkáiért az Országos Gazdaszövetség 1904-ben elismerő oklevéllel tünteti ki.

Az irodalommal való foglalkozást élethivatásnak és megélhetési alappal tekinti. Ír elbeszéléseket, humoros tárcákat, költeményeket és népdalokat.

Dolgozik a "Képes Családi Lapban", az "En Újságomban", a "Budapesti Naplóban", a "Molnár Újságja"-ban, a "Brassói Lapok"-ban, a "Magyar Család"-ban, a "Vidéki Költők Albuma"-ban és a "Székelység"-ben. Szerkeszti a "Független Újságot".

Önálló kötetben megjelenő munkái: "Székely atyafiak" (1894), "Két-százegy Magyar és Székely Népdal" (1895), "Székelyföldről" (1896), "Molnár család" (1897), "A kis vőfély" (1899) "Szittyá dalok, népdalok és versek" (1899), "Gyászkirály" (1901), "Közös sors" (1902), "Góbéságok" (1903), "Cigánymesék" (1907), "Székely mesék" (1903), "Virágmesék" (1907).

Eredeti népdalai közül Dankó Pista húszat, Greisinger István tizenegyet zenésít meg.

Az "Unitárius Értesítő" 1930. május 15-i számában találkozunk nevével.

Három név az unitárius múltból, és élet a küzdelmes múltú Erdélyből. Közülük három olyan irodalmár, akiket alig emlegettünk. Erdemes velük megismerkedni és kötelesség emléküket föllevenítésével az öntudatosabb unitárius jövőt építeni.

Kelemen Miklós

Interjú az Egri Erdélyi Konferenciáról

Egerben 1991. ápr. 13–14-én Erdély múltja és jövője címmel tanácskozást rendeztek. Később a román, majd a hazai sajtóban is félreérthető kommentárokat olvashattunk a találkozóval kapcsolatban.

Dr. Murvay Sámuel, egyházi tanácsosunk, az Erdélyi Szövetség Heves megyei elnöke interjút adott a hevesi Hírlap c. napilap 1991. jún. 1-i számában. Az alábbiakban ebből közlünk részleteket:

Kézelfogható, pozitív eredmény, hogy az egri értekezlet után még egy teljes hónap sem telt el, és az RMDSZ-t, mint a romániai magyarság képviselőjét, teljes jogú tagként felvették a FUEV-be. Ehhez azt hiszem, szükségtelen a további kommentár. *Ugyancsak kedvező hatásnak tekinthetjük, hogy az eddig annyit bizonytalankodó RMDSZ most mintha magára talált volna, és egy érett képviselői szervhez méltóan, határozottan foglal állást az erdélyi magyarság jogainak elismeréséért.* Nem kisebb jelentőségű az a körülmény, hogy mióta az RMDSZ megalakult, legelső alkalommal éppen az egri értekezleten (az Erdélyi Szövetség segítségével) találkozhatunk minden erdélyi megyéből és városból meghívott vezetői más kisebbségben élő magyarok küldöttjeivel és a Nyugaton működő erdélyi világszövetségek képviselőivel.

— *Hogyan értékeli a romániai visszhangot?*

— Kevésbé kellemes az, ami Romániában történik. Az ottani sajtó, tévé és más szervek nagyon éles támadássorozatokat indítottak a magyarság ellen annak ürügyén, hogy Egerben "revizionista-nacionalista megmozdulás, szervezkedés történt." Egyik külpolitikai szakértőnk, aki csaknem két hetet töltött Romániában, és a napokban érkezett haza, ismertette, hogy ott a rendkívül nehéz gazdasági helyzet, a Szovjetunióval kötött különmegállapodás és a nyugat-európai támogatás hiánya miatt nagy az elkeseredés. Ebben a helyzetben kapóra jött egy olyan ügy, amellyel a figyelmet el lehet terelni, és az egyéb bajok miatti elkeseredés minden súlyát a magyarság ellen lehet fordítani. Különösen szükségesnek vélhették ezt az RMDSZ kongresszusát közvetlenül megelőző időszakban.

— *Többen véleményt nyilvánítottak az itthoniak közül is.*

— Ami talán még elszomorítóbb, az a hazai "illetékesek" nyilatkozata, akik ahelyett, hogy a tudatos ferdítésekre alapozott álsérelmek miatt tiltakozókat leintették volna, inkább meghunyászkodva — csak-

nem bocsánatot kérve — fogadják el a reklamációt, ezzel azt a látszatot keltve, mintha az ok nélkül háborgónak igaza volna. Vajon a saját nemzetének nem tartozik annyival mindenki, aki ilyen helyzetben nyilatkozik, hogy tárgyilagosan, barátságosan, de határozottan közölje a másik féllel a tény: a vádaskodás alaptalan. Ezzel egyúttal a további rágalomhadjáratnak is elejét lehetett volna venni. Akadt néhány más "hozzáértő" is, aki lekicsinylő, dorgáló hangnemben közölte, hogy most igazán nem volt időszerű ilyen hangulatot kelteni. A véletlen játéka — vagy talán mégsem —, hogy akik így vélekednek, azok közül egy sem volt jelen. Egyikük sem vette azt a fáradságot magának, hogy legalább utólag nézze meg az értekezlet anyagát, amely különben rendelkezésre állt. Megelégedtek azzal a feltételezéssel, hogy a Magyar Televízió Napzárta műsorának Romániában lemásolt és román szöveggel újra átírt változata alapul szolgálhatott az ottani felháborodásra. Ők sajnos, ezt sem látták! Így azt sem tudhatják, vajon a két változat azonos-e? Aligha! Hiszen az ottani magyar tévé állítólag azért tagadta meg a harmadszori közlést, mert a hitelességgel kapcsolatban súlyos kételyek merültek fel.

— *A legsúlyosabb rágalom a határrevízió kérdésére vonatkozik...*

— Tudvalevő, hogy az egész romániai hecckampány kizárólag a magyar tévé Napzárta műsorában közvetített anyagon alapszik. Akármilyen furcsának tűnik, sem a Napzártaiban, sem az egész értekezlet alatt egyszer sem hangzott el az a szó, hogy "határrevízió". Sem a Napzárta közvetítésében, sem azon kívül senki nem beszélt területi igényekről, határok módosításáról. Azért nem, mert az értekezletnek ez egyszerűen nem volt témája. Ezekkel kapcsolatban javaslatot nem tett, és határozatot nem hozott! Az erdélyi magyarság számára javasolt önrendelkezési jog sem nem revízió, sem nem területi követelés. Ez egyszerűen egy olyan jog, amit az erdélyi magyarságnak 1918-tól kezdve — különböző formában — román részről sokszor ígértek, de mostanig nem adtak meg.

— *Az értekezlet másik "bűne" állítólag a nacionalizmus szítása. Ennek alapjául szolgálhat zárónyilatkozata, amely — többek között — arra kéri Romániát, mondjon le a nemzetállami jelleg alkotmányba foglalásáról.*

— Ezzel kapcsolatban fel lehetne tenni a kérdést, mi is itt a nacionalizmus? A nem román nemzeti-ségűek alkotmányos kirekesztése az államalkotó közösségből, vagy a tiltakozás ez ellen? Az anyanyelvű iskolák megtagadása azon a címen, hogy az amerikai bevándorlók sem kérnek külön iskolákat? Annak állítása, hogy az erdélyi magyarok

nem "bevándorlók", és nem most kérnek új iskolákat, hanem csak a tőlük ezrével elvett — évszázados — iskoláik egy részének visszaadását kérik? Hozzátenném még: kevésbé közismert az a körülmény, hogy az egri értekezleten elfogadott zárónyilatkozat tartalmával megegyező felhívást fogadott el a FUEV 1990. évi közgyűlése, és azt még akkor — tehát egy évvel az egri értekezlet előtt — meg is küldte az Iliescu úr címére. Érdekes, hogy azt akkor sem revizionistának, sem nacionalistának nem titulálták, inkább bölcsen hallgattak róla. Nyomatékosan szeretném hangsúlyozni, hogy sem más nép, sem más állam, és egyáltalán senki ellen sem kívánunk szervezkedni. Inkább az együtt élő népekkel való őszinte, nyílt barátság megvalósítására törekszünk. Hisszük, hogy Közép-Kelet-Európa népei akkor lennének valóban boldogok, ha félretennék a nacionalizmus és sovinizmus gerjesztette indulatokat, és mindnyájan együtt dolgozhatnak az egyelőre csak álmodott közös Európáért.

J. I.

Széchenyi imája

Ez év szeptember 21-én ünnepli az ország a legnagyobb magyar, gróf Széchenyi István születésének kétszázadik évfordulóját. E géniusz államférfiúi, alkotói, irodalmi működését kellő helyen az érdemes méltatók meg fogják tenni, részben már megtették. Mi itt a talán kevésbé ismert Széchenyit, a mélyen hívó Széchenyit szeretnénk idézni, mégpedig naplóját, 1832. év december 16-iki bejegyzését (Széchenyi István: Napló; Gondolat Kiadó, 1978. év; 730. oldal):

"Istenem, Te minden jónak, magasznak, tőkélynek, teljesnek foglalatja, töltsd el szívem, keblem Szentlelkeddel!

Erősíts meg mennyei hatalmaddal, hogy legyőzhessem földi gyengéimet, és fölemelhessem Tehozzád lelkem!

Szabadítsd meg érzéseimet mindentől, ami földi rájuk tapad, és tisztítsd meg embertermészetem, hogy a Te műved méltó lehessen Tehozzád.

Önts bizodalmat lelkembe — és ne hadd, hogy ítélkezem a Te tanácsaid felől — s még annyira sem, hogy netán valaha is kételkedjem a Te mindenhatóságodban, bölcsességben és könyörületességben.

Aldd meg végezetül áldásod legjavával enyéimet és barátaimat mind, hogy egykoron majd mindnyájan Téged dicsérhessünk és magasztalhassunk, mindörökké, Amen.

Uram, legyen meg a Te akaratod, miként a mennyben, azonképpen itt a földön is."

Györffy Miklós fordítása

(A FUEV az európai népcsoportok uniója, mely az Európa Tanács egyik szerve.)

Hódmezővásárhely

Meghatóan bensőséges istentisztelet keretében május 5-én anyák napi ünnepélyt tartottunk hódmezővásárhelyi egyházközségünkben. A szószéki szolgálatot Kiss Zoltán ny. erdélyi lelkész végezte. Az énekvezérei teendőket dr. Jakab Jenőné látta el.

A műsor keretében "Salamon ítélete" című jelenet előadása, verses köszöntők mondása és anyák napi énekek éneklése tekintetében nyolc gyermek nagyszerű szereplése megérdemli, hogy név szerint Tábori Szilvia, Tábori Móni, Kis Tamás Tibor, Kis Dávid, Kiss Tamás, Kiss Ákos, Arany Ágnes és Kiss Bálintot személy szerint dicsérjük meg. A szép ünnepély megszervezése és a gyermekek betanítása Kiss Mihály lelkész és neje Kiss Tünde érdeme. Fáradtságukat a szép számú gyülekezet hálásan köszönte.

— Jv —

Kocsord

Május 12-én, a vasárnapi istentisztelet keretében konfirmációi ünnepséget tartottunk a kocsordi unitárius templomban. Tizenegy növendékünk konfirmált, négy lány és hét fiú, szüleik kérésére három év-folyam egyszerre.

A konfirmáltak névsora:

Dobos László, Dobos Róbert, Harányi Zsolt, Imre János, Jakab Edit, Jakab Enikő, Kiss Éva, Ördög Tibor, Papp Attila, Simon Csaba, Sófi Zsuzsa.

A növendékek felkészítése 1990 szeptember 15-i kezdettel heti egy órában folyt, az utolsó héten pedig naponta, összesen 37 órában. A konfirmációi szereplés általános elismerést aratott. A 180 főnyi közönség zsúfolásig megtöltötte a templomot. A konfirmációi úrvacsora adományozói: Imre János presbiter és neje, Kodácsi Erzsébet szülők.

Az ünnepségre a szülők gazdagon feldíszítették a templomot, valamint a konfirmáció megörökítésére három db piros plüss terítőt adományoztak. Dobos László és neje sz. Nagy Júlianna szülők 40 db ülőpárnát adományoztak templomi használatra.

Az egyházközség részéről a konfirmáltaknak emléklapot és imakönyvet ajándékoztunk.

Az ünnepségre híveink felújították a templom, a torony és a papilak falainak, farészeinek és bútorzatának meszelését, illetve festését. Az áldozattételekhez Jakab C. László gondnok szervezéssel és adománynyal, Lőrincz Albertné Cseppentő Erzsébet pénztárnok, Lőrincz Albert presbiter, Nagy Gyula presbiter, Nagy Gyuláné, Molnár Júlianna, Jakab S. János, Jakab Árpád, Ördög Béla, Jakab S. László, Nyitrai Leventéné, Jakab Áronné, Farkas Ilona, Jakab Árpádné, Daruka Elza, Ördög Béláné, Jakab Margit presbiter, Bakos Miklósné Molnár Erzsébet, Dobos László, Dobos Lászlóné, Nagy Júlianna, Jakab S. Erika, Imre Jánosné Kodácsi Erzsébet társadalmi munkával járult hozzá.

GYÓGYÍTHATATLANOKÉRT

Az alapítvány célja az orvostudomány által gyógyíthatatlannak ítélt betegek, a velük foglalkozó orvosok, ápolók, kutatók és intézmények támogatása.

Az alapítvány kuratóriuma minden évben Lázár-díjat ad ki, amelyet az a személy kap, aki a közvélemény szerint a legtöbbet tett a gyógyíthatatlanokért.

Az alapítványhoz pályázatot nyújthatnak be a gyógyíthatatlan betegek gyógykezelési költségeik fedezésére, nővérek, orvosok stb. és intézmények kutatásfinanszírozására. Ösztöndíj nyújtható azoknak a szervező, programozó és a számítástechnikában egyéb módon közreműködő munkatársaknak, és mindazoknak, akik munkájuk eredményét felajánlják az alapítvány számára.

AZ ALAPÍTVÁNY TÁVLATI CÉLJAI:

— olyan kutatóintézet létesítése, amely a vizsgálatra átadott anyagokat, módszereket objektíven, erkölcsi, anyagi függőség nélkül itéli meg. A kutatások jegyzőkönyveit mindenki számára elérhetővé teszi, illetőleg kiadványt készít minden évben belőlük. Mindezt a saját kutatási programja mellett végzi, amelyet a kuratórium által megbízott bizottság fogad el 3 évre.

— betegség megelőző intézet hálózat kialakítása, erre pályázatok kiírása a tőke függvényében.

— olyan gyógyüdülők létesítése, amelyek magasszintű egészségügyi ellátást biztosítanak, — a beteg kivánsága szerint alternatív kezeléseket is — követve annak eredményességét.

— gyógyíthatatlan, illetőleg nehezen karbantartható betegségekkel küzdők segítése normális életvezetés megteremtésében és vitelében. A szokásos orvosi gyógykezelésből kikerülő, vagy azt önként elhagyó betegek támogatása, alternatív gyógymódokkal való megismertetése, illetve azok koordinálása a szokásos terápiával. Mindezek részeként az utolsó életstádiumban a hagyományostól eltérő ápolás, családi és környezeti terápiával együtt.

Az alapítvány titkára Bencze Gá-

bor computer programozó, Bencze Márton püspökhelyettes kisebbik fia.

Kérjük, hogy amennyiben módjukban áll, támogassák az alapítványt. Lázár Alapítvány, 1125 Budapest, Trencsényi u. 39/b.

Számlaszám: MHB 2222 1001
MHB "Lázár Alapítvány"
407-5292-941-31.

VÉNDIÁK TALÁLKOZÓ SZÉKELYKERESZTÚR, 1991. JÚNIUS

Az összejövetel a szokásos üdvözlések, ölelések, fotózások meghitt perceivel kezdődött a hozzátartozók és tanáraink (Patakfalvi Sándor, Barabás Vilmos, Molnár István, Gálfalvi Sándor) társaságában, majd istentisztelettel folytatódott Bátor József esperes (szintén egykori iskola-társ) szolgálatával, aki átélt imádkozással és az osztálytalálkozóra "hangszerelt" igen műves, tartalmas prédikációval emelte magasba az esemény jelentőségét. A szinte könnyezve énekelt székely himnusz után elhagytuk a gondosan ápolt unitárius templomot amely konfirmálásunk helyszíne is vala egykoron, és szemerkélő esőben siettünk a timafalvi temetőbe koszorúzni elhunyt tanáraink (Szolga Ferenc, Nagy Lajos, Lőrinczi László) sírjánál. Ezt követte az iskola dísztermében tartott rövid ünnepség, melyen az alkalomhoz válogatott irodalmi és zenei műsorral a jelenkori növendékek kedveskedtek a régieknek, kiegészítve a szociológus és RMDSZ-es Gálfalvi tanár úr kiselőadásával. Az osztályfőnöki órát — ugyanabban a teremben, ahol a gimnázium VIII. osztályát jártuk — a történelem-földrajzos-muzeológus Molnár tanár Úr vezette és apró egyéni beszámolóink után szívhez szóló szavakkal zárta. A mérleg: tíz hiányzó, ebből öt osztálytárs örökre eltávozott... a csapat egyébként (2-3 fő kivételével) időközben "nyugállományba" vonult...

A délutántól estig tartó közös ebéd órái jelentették a köszöntők és múltidéző diáksztorik zsbongását, a sok társunk megszenvedte Ceausescukorszak "kibeszélését", a jelenben sem könnyű ottani helyzet megpolitizálását. A hol bús, hol vidám társaság baráti együttléte, majd búcsúzása a fogadalom erejével, a szeretett szülőföld és unitárius fészkek melegével töltötte fel a találkozó valamennyi résztvevőjét.

Az összejövetel kapcsán, ötéves kihagyás után újra Keresztúron járva, nem mulaszthatom el érzékeltetni a történelmi változások jegyeit. A valamikori mezővároska mintha ismét éledezne a diktatúra enyhülése után: magánpresszók nyílnak, több gépkocsi mozog, drágán, de kapható jó kenyér, és népesebb a diáksereg. Ami persze a legszembetűnőbb volt számunkra: a most még középiskolának nevezett ősi tanoda homlokzatán újra Orbán Balázs neve ragyog és a bejáratnál elkészült két szobortalapzat; egyikre május-

ban már felállították a nagy székely mellszobrát, másokra hamarosan odakerül Berde Mózes. Jóleső volt végignézni az épület folyosófalain kifüggesztett tablókát, illetve a gimnázium igazgatóinak, hírneves tanárainak életrajzos portréit. Az 50 évvel ezelőtti konviktus ugyan még romos, de az internátus tele van alsó tagozatos lányokkal, fiúkkal és bankettünk is ennek földszinti éttermében zajlott. Az intézet környezetében zavaró ugyan a régen tágas zöldövezetet csonkító több "sufni-letesítmény", de még akad szerencsére udvar, ahol a mi nemzedékünk cserkész- és futbalcsapata is gyakorlatozott... Eljön vajon megegyezés az az idő, amikor a sarkon diákszövetkezet nyílik és benne cérnakolbászt, meg Berde-cipót vásárolhatunk uzsonnára?!

Mint megtudtuk, már meghaladja az ezret az összevont tagozatok (I–XII. osztály) székely nebulóinak száma s 60–70 tanerő pezsdíti az Alma Mater tanulmányi, önképzőköri, diákszociális életét. A pótolni-való nagyon sok; a küzdelem a fejlődésért tovább folyik s a helyi vezetők biznak abban, hogy nincs megállás a teljes tartalmi és formai megújulás útján. Egészen addig, amíg az épület csúcspontján ismét a "Bárány Orbán Balázs Unitárius Főgimnázium" homlokfelirat aranybetűi hirdetik meg a dicső múltat és biztató jövőt. Mert szomorúan igaz ugyan, hogy a közelmúlt megpróbáló éveiben porlott a székely szikla (kényszerűségből sokan hagyták el a Hargita, Homoród, Küküllő tájait), — mégis kétségtelenek a szívós túlélés, feltámadás jelei: a mitológiai Főnix madár példázata érvényesül, — eléghet, de hamvából feléledve új erőre kap és száll korok, terek fölött, múlhatatlanul.

Dr. Lőrincz Ernő

HELYREIGAZÍTÁS:

Az Unitárius Élet XLV. évfolyam 3. számában az 5-ik oldalon levő "Emlékezünk" rovatbeli ismertetésbe sajnálatos hiba csúszott: Sándor János 1887-től 1895-ig és nem 1985-ig volt igazgatója a helyi önszegélyző népbanknak.

Hírek

Az UNITÁRIUS KÖZLÖNY 1991. évi összevont 2–3. száma gazdag hűsvéti anyaggal megjelent. Szép a nyomdai kiállítása, a nyomása, és érdekes és értékes a tartalma. Örvendetes megállapítani, hogy a vidéki falusi gyülekezetekben is egyre többfelé indul meg az egyháztársadalmi tevékenység. Örvendetes, hogy sok a női cikkíró és a nőknek a gyülekezetekben végzett tevékenységéről még bővegebb tudósítást is örömmel olvasnánk. Mindez itthon is példaadásul szolgálhatna.

A KERESZTÉNY MAGVETŐ is kezdi utolérni önmagát, már megkaptuk az 1990. évfolyam 3. és 4.

számait, örvendetes új szerzők megjelenése a tanulmányírók között. Köszönjük, hogy budapesti templomunk százéves történetét is ismertették. Így kölcsönösen egyre többet tudunk meg egymásról.

A Chicago városában működő unitárius teológiai fakultás, otthoni nevén a **Meadville Lombard** idonként értesítőt ad ki, új érdemes dékánjuk, **Spencer Lavan** szerkesztésében, diákok közreműködésével. Beszámolnak dr. Godbey, Ron Engel és Neil Shadle professzorok kutatómunkájáról. Tetszetős az a rovat is, melyben a beiratkozó és a végzős diákokról nagyrészt saját beszámolóik alapján adnak tájékoztatást a lelkészeket váró lelképásztor nélküli gyülekezeteknek.

Új Magyarország címen az ismert író, **Albert Gábor** főszerkesztésében új napilap indult áprilisban. Itt olvastunk idézetet, melyben **Németh László tündöklő arcáról**, egy **Ady**ról szóló idézettel örvendeztették meg az olvasót: "Vannak nagy írók, akik lárvájukkal hódítják meg kortársait, és arcukkal őrzik meg az utókor szeretetét." Albert Gábornak, aki a Protestáns Közművelődési Egyesület titkára is. Szétszóratás után c. tanulmánykötetében foglalkozott egyházunkkal is, és több ízben adta tanújelét egyházunk iránti rokonszenvének.

Királyfalvi János ítélmester fiatal éveiben a dévai fogságra ítélt **Dávid Ferencet** börtönében holtáig (1579. nov. 7.) ápolta, majd erről Kolozsvárt hírt adott **Bogáti Fazakas Miklósnak**, akitől származik Dávid Ferenc halála napjáról a leghitelesebb feljegyzés. A Magvető felújította **Kelemen Lajos** életrajzi adatait egyik utolsó számában.

Emma Wonner, a németországi Aachenben élő hívünk, a pestszent-lőrinci egyházközségnek 2000,— Ft-ot adományozott. Ezúton is köszönjük.

A Jel című kulturális és spirituális folyóirat 1991. évi 3. számában A kereszt jegyében címmel **Török Tamás** írását közölte egyházunknak az ökumeniába való remélhető befogadásáról, bemutatva, hogy nagy magyar alkotók milyen meleg szavakkal nyilatkoznak meg az unitárizmusról.

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége Egyházi és Felekezeti Szakosztálya 1991. júl. 5-én tartott közgyűlésén **Orbókné Szent-Iványi Ilonát** választották meg egyhangúlag az okt. 4–6. napjain tartandó MUOSZ közgyűlés küldöttjeként. **Kipke Tamás** katolikus és **Tóth-Szöllős Mihály** evangélikus újságírókat is jelölték egy későbbi választásra.

A Magyar Televízió Vallásos Műsorok Szerkesztősége 1991. júl. 14-én unitárius **Örömhír** c. műsort sugározott. Az adás témája világiak az egyházban, ill. az egyház a megvál-

tozott helyzetben volt. A kerekasztal-beszélgetés résztvevői: Szász János Teológiai Intézeti igazgató, dr. Lőrincz Ernő jogtanácsos, Muszka Ibolya tanárnő, hittantanár, és Schmidt Gábor presbiter, magánvállalkozó voltak. Az áhitatot Szász János lelkész tartotta. 1991. aug. 17-től 5 szombaton át, reggel 7.55-kor unitárius gyermekhittan látható az MTV 1-es adón. Szeretettel ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Israel államfője, első magyarországi útja alkalmával külön fogadta a hazai történelmi egyházak képviselőit s elbeszélgetett velük. E találkóján jelen volt **Huszt János** püspök és **Bartók Béla** főgondnok.

FELHÍVÁSI

A Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat felhívással fordul a gyülekezetekhez: Szeptembertől néhány mozgáskorlátozott (pl.: Sclerosis multiplex) számára létfontosságú eszköz áll rendelkezésünkre (önjáró kocsik, 1 db akkumulátoros). Használatukkal a rászorultak elszigeteltségén lehetne változtatni.

Kérjük a gyülekezeteket, segítsenek felkutatni azokat a személyeket, akiknek sokat jelentene, ha ilyen eszközhöz juthatnának.

ALBÁNIA

A World Council of Churches (CICARWS) — az Egyházak Világtanácsa Segély és Menekültügyi Osztálya, az albániai egyházak megsegítése érdekében, tényfeltáró bizottságot küld Albániába.

A négytagú nemzetközi küldöttségbe meghívást kapott Lehel László lelkész.

UNITÁRIUS ÉLET

Leptulojdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház

Felolós kiadó:

HUSZTI JÁNOS

Felolós szerkesztő:

Orbókné Szent-Iványi Ilona

Szerkesztőség címe:

V., Nagy Ignác u. 4. Budapest, 1055

Telefon: 111 2801

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkiadópostahivatalnál, a hírlapkiadópostánál, a Posta hírlapüzletiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest XIII., Lehel u. 10/a — 1900 —, közvetlenül vagy postautólevélben, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámmal.

Évi előfizetési díj: 180,— Ft

Egyes szám ára: 30,— Ft

Index: 25 842

MTE SZ Házinyomda — 91.0722 Budapest, 1991

Felolós vezető: Boncz Gábor

HU ISSN 0133—1272